

Jongens houden geen ...toch?

Literaire dagboeken zijn van alle tijden. Maar de laatste jaren zien we steeds meer dagboeken van hoogbegaafde, dan wel autistische, vroegwijze jochies. Of van échte losers.

Tekst: Annet de Groot **Foto:** Dreamstime

Lief dagboek' (zo'n beetje alle meisjes); 'Lieve Kitty' (Anne Frank); of '59,5 kg (noodtoestand), 6 eenheden alcohol, 3100 calorieën (!). 10.00 uur: fitness. Hard nodig na overdosis Häagen Dasz' (Bridget Jones). Lang was het bijhouden van een dagboek voorbehouden aan meisjes. En het bleek ook de ideale vorm om een boek in te gieten. Meiden - of de schrijvers die in hun huid kropen - konden alles de vrije loop laten. Openhartig, vilein, grappig, alles kan, want het is immers een dagboek. Door niemand anders te lezen dan door de schrijfster zelf. Oké, en jij dan, lezer(es).

Maar ook jongens blijken dagboeken bij te houden. Althans, in de wereld van de (jeugd)literatuur. Een beetje raar is dat wel natuurlijk. Jongens moeten buiten spelen, brommer rijden, gamen. Echte jongens houden *no way* een dagboek bij. Een jongen met een dagboek, dat is een apart geval. Een hoogbegaafde, of iemand met het syndroom van Asperger of een andere autistische stoornis. Of anders een 'gewone' nerd. Tenminste, als je moet afgaan op de 'verboekte' zogenaamde jongensdagboeken in de hedendaagse (jeugd)literatuur.

RIJP VOOR ZIJN LEEFTIJD

Het opvoeren van zulke hoofdpersonages biedt de schrijver een gigantisch voordeel. Het moeilijke van een jeugdige protagonist blijft toch om echt in diens huid te kruipen. De auteur zal zich moeten verplaatsen in iemand die 7, 10, 13 $\frac{3}{4}$ of 16 jaar oud is. Dat valt niet mee, want de schrijver is zelf niet alleen jaren ouder, maar ook jaren wijzer dan zijn hoofdpersoon. Het gevaar bestaat dat de protagonist onvoorstelbaar voorlijk, 'rijp voor zijn leeftijd' of superslim is. Lastig hoor, je voor te stellen hoe je in de wereld stond toen je zelf zo oud was. Nog lastiger is het om je voor te stellen hoe het is om nú zo oud te zijn. Lukt het je niet, dan pikt de doelgroep het boek niet op.

Je kunt natuurlijk heel veel interviews houden met jongeren uit de beoogde leeftijdscategorie en van daaruit iemand componeren met een bijbehorende 'stem'. Je kunt ook de tijd en plaats van handeling gelijktrekken met je eigen ervaringen. Maar eenvoudiger is het om een hoofdpersoon te kiezen die buiten de gebaande paden valt. Dan is het logisch dat zo'n jongen onvoorstelbaar voorlijk, 'rijp voor zijn leeftijd' of superslim is en volwassen klinkt. Een van de pioniers in de jongensdag-

LEESTIPS

Het geheime dagboek van Adrian Mole, 13 3/4 jaar

Sue Townsend. (Maarten Muntinga, €9,95)
★★★★☆

Het wonderbaarlijke voorval met de hond in de nacht

Mark Haddon (Fontein, €12,50)
★★★★☆

Extreem luid en ongeloflijk dichtbij

Jonathan Safran Foer (Anthon, €12,50)
★★★★☆

De belevenissen van een muurbloem

Stephen Chbosky (Bert Bakker, €14,95)
★★★★☆

Het leven van een loser; Vette pech; Bekijk het maar!

Jeff Kinney (Fontein, €13,95 per deel)
★★★★☆

Dagboek van een superpuber

Harmen van Straaten (Pimento, €13,95)
★★★★☆

boekentrend was ooit, in 1983, een Britse puber, ontsproten aan het brein van auteur Sue Townsend. Zij schreef *Het geheime dagboek van Adrian Mole, 13 $\frac{3}{4}$ jaar*, het hilarische maar ook pijnlijk eerlijke en gevoelige dagboek van een nerd met merkwaardige hobby's, twijfelachtige schoolprestaties, een explosieve thuissituatie (tussen zijn ouders boterde het niet), mislukte liefdes (O, Pandora!), abnormale vriendschappen en ontstellende gevalletjes van pure pech. Adrian was - in elk geval in zijn eigen beleving - enorm intelligent, belezen en schreef rake poëzie. Zijn dagboekobservaties zijn snedig, soms triest en Adrian komt naar voren als een vroegwijze jongen die weinig bespaard blijft.

ARCHETYPISCHE NERD

Hij (en dus Sue Townsend) komt daarmee weg omdat Adrian een archetypische nerd is, maar ook doordat het boek van voor het digitale tijdperk is en jongeren nog gewoon in hele zinnen spraken en die ook zonder al te veel fouten konden opschrijven. *Het geheime dagboek...* kreeg een vervolg, *De groeipijnen van Adrian Mole*, waarin de hereniging van zijn ouders, de onverwachte komst van een babybroertje of -zusje en de Falklandoorlog Adrian dag en nacht bezighouden. Sindsdien is de 'enigszins afwijkende jongen' niet meer verdwenen uit de jeugdliteratuur.

Niet dat ze allemaal een dagboek bijhielden, maar ze waren wel degenen door wiens ogen de lezer de wereld bekeek. Een van de bekendste van de laatste jaren is het bekroonde boek van Mark Haddon, *Het wonderbaarlijke voorval met de hond in de nacht*, waarin we meevoelen met de jonge Christopher, die aan het syndroom van Asperger lijdt en probeert dat voorval op te lossen. Het boek was zowel bestemd voor jongeren als volwassenen. Niet expliciet voor jongeren, maar wel geschikt voor jongeren vanaf een jaar of twaalf was *Extreem luid en ongeloflijk dichtbij* van Jonathan Safran Foer, waarin de achtjarige Oskar optreedt, die 'erg pienter is voor zijn leeftijd' en er bijzondere hobby's op nahoudt. Volgens zijn zelfgemaakte visitekaartje is hij 'uitvinder, sieradenontwerper, francofiel, amateur-entomoloog, slagwerker, verwoed schrijver van fanmail, pacifist, archeoloog van Central Park, romanticus, Groot Ontdekkingsreiziger, amateur-astronoom, acteur (Yorick in de schoolvoorstelling van Hamlet), inconsequent veganist, verzamelaar van zeldzame munten, vlinders die

een natuurlijke dood zijn gestorven, Beallesspullen, miniatuurcactussen en halvedelstenen'. En dat voor iemand van nog geen tien.

Recent verscheen in Nederland *De belevenissen van een muurbloem*, het dagboek van de Amerikaanse 16-jarige Charlie, weer zo'n jongen die moeite heeft de dagelijkse interactie met familie en vrienden naar behoren te laten verlopen ('hyperintelligent, sociaal onaangepast'). Ook hij probeert vat te krijgen op de wereld. Het boek stamt al uit 1999, en dat lees je er ook aan af. Het is bovendien erg Amerikaans.

Deze - en vele andere - 'bijzondere' jongens hebben echter sinds een jaar of wat concurrentie gekregen van échte nerds.